Bijlage 1: reflectie op bestuurlijke reacties koepels beleidskader decentraal en gedeconcentreerd bestuur

VNG

De VNG vindt het beleidskader een lovenswaardige poging om de spanning tussen de bestuurslagen te verbeteren en de positie van decentrale overheden te versterken. De VNG vindt het doel en de noodzaak van het beleidskader herkenbaar en is het ook eens met de kenmerken en criteria voor taaktoedeling aan gemeenten. Verduidelijkt is in reactie op de VNG dat de beleidsvoornemens zien op de verplichte en semi-verplichte samenwerkingsverbanden en niet op vrijwillige samenwerking tussen decentrale overheden. De VNG wordt betrokken bij de verdere uitwerking van deze beleidsvoornemens. De VNG meent dat de financiële waarborgen in het beleidskader nu onduidelijk staan beschreven. Het kabinet beschrijft in de kabinetsreactie op het ROB-advies "afrekenen met disbalans", hoe zij de financiële waarborgen wil versterken. Het kabinet geeft aan dat het beleidskader daar niet de plek voor is, aangezien dit beleidskader ziet op de organieke, staatsrechtelijke uitgangspunten voor goed bestuur en niet op de financiële waarborgen. De VNG steunt de voornemens om duidelijke wettelijke grondslagen voor dit beleidskader te creëren, en stelt dat die waarschijnlijk nodig zullen zijn, omdat medewerking van andere departementen op dit moment niet verplicht is. Het is volgens de VNG van belang om andere ministeries hier scherp op te houden.

G40

Een afzonderlijke reactie is ontvangen van de G40-gemeenten. Zij geven aan blij te zijn dat met het beleidskader beter gestuurd gaat worden op een houdbaar stelsel voor het binnenlands bestuur, met oog voor de positie van decentrale overheden. Zij stellen dat de afgelopen periode vaak ondoordacht taken zijn belegd bij gemeenten. Gemeenten hebben op veel verschillende onderwerpen hun verantwoordelijkheid gepakt. Daarvoor is het kabinet hen zeer erkentelijk. De G40 geven aan regionale samenwerking als krachtig antwoord te zien op de opgaven van deze tijd. Zij zien naast het beleidskader nog een andere beweging binnen het ministerie van BZK waarbij regionale samenwerking juist wordt aangemoedigd en gestimuleerd. Het kabinet erkent dat die verschillende bewegingen bestaan. Het kabinet heeft daarom een visie op de regio en regionale samenwerking aangekondigd. Dat wordt in samenhang met dit beleidskader ontwikkeld. De G40 erkent dat overdracht van bevoegdheden aan regionaal bestuur niet wenselijk is, maar dat hun gemeenteraden aan het roer blijven staan omdat zij in de praktijk daarvoor oplossingen weten te vinden. Het kabinet wil daarover in gesprek met de G40, omdat BZK vanuit de praktijk en uit onderzoeken en adviezen ook signalen krijgt over de beperkte controle en grip van volksvertegenwoordigers op regionale samenwerkingsverbanden en de vrees voor een democratisch deficit in de regio.

IPO

De provincies onderschrijven de noodzaak van dit beleidskader om normen en uitgangspunten voor het decentraal en gedeconcentreerd bestuur te herbevestigen en waar nodig te actualiseren. Het IPO meent echter dat er geen voldragen visie aan het beleidskader ten grondslag ligt. Het beleidskader en de UDO vormen samen een instrumentariumstelsel, maar een visie op toekomstbestendig decentraal bestuur (incl. financiële verhoudingen) ontbreekt. Het kabinet meent echter dat wel degelijk sprake is van een visie op het decentraal bestuur, zoals verwoord in achtereenvolgende kabinetsbrieven, zoals de actieagenda goed bestuur van het vorige kabinet. Wel zal een visie op de regio en regionale samenwerking opgesteld gaan worden waarmee deels aan de behoefte vanuit het IPO tegemoet kan worden gekomen. Dat wordt in samenhang met dit beleidskader ontwikkeld. Daarnaast brengt het beleidskader tot uitdrukking dat Nederland een gedecentraliseerde eenheidsstaat is, met drie bestuurslagen (Rijk, provincies, gemeenten) met ieder een democratisch gekozen volksvertegenwoordiging. Taken met veel beleidsvrijheid dienen in de eerste plaats te worden uitgevoerd door een van deze drie bestuurslagen. Rechtstreeks gekozen volksvertegenwoordigingen kunnen kaders stellen en democratische controle uitoefenen, en de inwoners kunnen de volksvertegenwoordigingen via verkiezingen afrekenen op het beleid en de geleverde prestaties.

Het IPO geeft aan dat de provincies de eerst aangewezen bestuurslaag zijn voor regionale opgaven, en dat goed moet worden gemotiveerd indien men daarvan wil afwijken. Het kabinet

onderschrijft dit standpunt. Het IPO adviseert voorts om het beleidskader wettelijk te verankeren, zodat de minister van BZK de stelselverantwoordelijkheid met gezag kan invullen, mede via medeondertekening. Als het beleidskader wordt geëvalueerd zal worden bezien of wettelijke verankering wenselijk en proportioneel is. Het IPO meent, net als de VNG, dat het beleidskader te weinig aandacht schenkt aan de financiële waarborgen. Het IPO vraagt voorts aandacht voor de raakvlakken met andere kaders, zoals de UDO en de actieagenda. In onder andere de kabinetsreactie op het ROB-advies “afrekenen met disbalans” is toegelicht hoe deze kaders zich tot elkaar verhouden. Het IPO vraagt net als de VNG om periodieke evaluatie van het beleidskader.

UvW

De Unie van Waterschappen ondersteunt van harte het streven naar een duidelijk afwegingskader voor het toedelen van taken en bevoegdheden aan het decentraal en gedeconcentreerd bestuur. De Unie geeft aan vermeld te willen zien dat waterschappen een vorm van functioneel democratisch bestuur zijn, dat onderdeel is van de bestuurlijke hoofdstructuur. Het kabinet meent dat de waterschappen een zeer essentieel onderdeel uitmaken van het decentraal bestuur, zoals verwoord in het beleidskader. Het kabinet geeft aan dat er een verschil is tussen de algemene democratie van Rijk, gemeenten en provincies en de functionele bestuurslaag van de waterschappen. Rijk, provincies en gemeenten kenmerken zich door een open huishouding, het vrije initiatiefrecht om nieuwe taken op te pakken en de integrale belangenafwegingen te maken over verschillende terreinen heen. Deze kenmerken ontbreken bij de waterschappen. Juist het functionele karakter gecombineerd met de mengvorm van belangenrepresentatie en politieke representatie maken het waterschapsbestuur zo krachtig waardoor het als alternatief kan dienen voor taaktoedeling aan de vormen van algemene democratie.